

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 50 kr. in za četrť leta 80 kr., — po pošti prejemane pa za celo leto 3 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 75 kr. in za četrť leta 90 kr. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 40 kr. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejmlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 8 kr., za dvakrat 12 kr., za trikrat 15 kr. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 2. oktobra 1891.

Z Dolenjskega, 28. sept. 1891.

Ko se je od leta 1848. naprej bolje oživilo naše politično in narodno gibanje, naredile sta se v naši deželi, rekel bi po naravski poti, dve politični stranki; na eni strani so bili slovenski rodoljubi, posvetni in duhovski, na drugi strani Nemci in njih privrženci. Ta iz naših dejarskih in zgodovinskih razmer izvirajoča razdelitev ostala je potem do najnovejšega časa.

Res, da v slovenski stranki tudi v prejšnjih letih ni bilo brez različnih misli. Zlasti od leta 1867. naprej jel se je v njej pojavljati neki radikalnejši oddelek, tako imenovani „mladi Slovenci“. Kranjski deželni zbor je tedaj, tudi ko je imela narodna stranka večino, pošiljal poslance v državni zbor na Dunaj. A uspehi tega poslanstva bili so tedaj, kakor so sedaj, silno neznatni. Čehi so delali takrat pasivno politiko, in njih ravnanje je močno vplivalo na naše slovenske kroge. Mnogoteri mlajših so očitali starejšim neodločnost in še kaj hujšega. Pristopila so zraven še osebna nasprotstva, in prišlo je res do razcepa v staro in mladoslavensko stranko. Ali žalostni nasledki te razdvojitve so se kmalu pokazali. Bilo je vse to le v korist nasprotni nemški stranki, ki je na to mogočno povzdignila svojo glavo in bila zmagovita pri državnih in deželnih volitvah. Nesreča nas je takrat spametovala. Mi smo se zopet združili. A žali Bog, da smo se v novejšem času zopet začeli cepiti; ali zdaj iz vse družih vzrokov. Zdaj ne gre več za boljšo narodno politiko, ampak „baje“ za vero proti brezverstvu. Po tem geslu se je jela snovati in odločevati posebna katoliško-politiška stranka.

Tudi prejšnja leta je naša duhovščina vedno skrbno varovala svoje versko in cerkveno stališče. Naša narodna stranka je bila v tem ž njo soglasna ter jo je pri vsaki priliki, kakor smo že omenili, po svoji moči podpirala, ter ni znano, da bi se bila duhovščina v tem oziru kedaj pritoževala. Zato je res veliko vprašanje, če je bilo treba snovati si posebno stranko in zlasti posebno katoliško-politiško društvo; in ker je vsa podoba, da izraža ravno

to društvo v svojem dejanji miljenje in teženje nove stranke, hočemo si je natančneje ogledati.

Ali naprej že slišimo odgovor: To društvo je vsakemu katoliškemu Slovincu pristopno. Naj vsi od narodne stranke pristopijo, pa smo spet vsi skupaj.

Res, niti ime, niti pravila niso temu zadržek; pač pa duh, ki sedaj društvo navdaja. Ta duh ni skupnosti ugoden, ter se bojimo, da je snovanje in dosedanje delovanje društvu pregloboko vtisnilo strankarski pečat.

Sploh pri nas na Kranjskem za napravljjanje kacega političnega društva ni bilo nobene silne potrebe. Mi imamo večino v deželnem zboru, imamo svoj narodni klub in od njega postavljeni izvrševalni odbor. To so legalni organi za narodno politiko, zlasti kadar je treba pripravljati ali voditi volitve za deželni ali državni zbor, ali rešiti kako drugo, za našo deželo važno vprašanje. Sicer so res pred več leti naši rodoljubi sestavili pravila za slovensko-politiško društvo, katera je vlada tudi odobrila. Ali ker se potreba takega društva ni čutila, ležala so pravila dalj časa nerabljena. Nenadoma nas je bil pa pred zadnjimi deželnozbornskimi volitvami g. dr. Vošnjak sklical na ustanovni zbor tega društva. Zbralo se nas je bilo obilno število duhovnih in posvetnih narodnjakov. Tedaj so duhovni gospodje pred vsem drugim zahtevali, naj se pravila tako podopolnijo, da se tudi versko stališče poudari, da bo tudi njim mogoče brez pomisleka pristopiti. Posvetni smo jim odgovorili: Nate bel list, napišite sami nanj, kar želite, samo da bomo skupaj delali. Proti temu ni bilo nobenega ugovora. Nato smo hoteli tudi odbor tako izvoliti, da bi bil duhovnim in posvetnim povšeči. Dogovarjali smo se mnogo, pa do soglasja nismo mogli priti. Lahko bi bili odbor izvolili z večino glasov. Tega pa nismo storili, ker nismo hoteli nikogar s posiljevanjem odbijati in smo si mislili, bolje nič, kakor nesloga. Odložili smo volitev, z besedo za 14 dni, v mislih pa, ker se nam tudi nikamor mudilo ni, za nedoločen čas.

Ali snovalci katoliško-politiškega društva niso bili tako natančni. Za ustanovni zbor odlični narodnjaki, celo

Ljubljanski, niso prejeli nobenega vabila. Odbor se je izvolil brez ozira na drugo stranko.

Tako je bilo to društvo precej po svojem postanku jednostransko. Še bolj pa kaže jednostranost njegovo dosedanje delovanje, iz katerega je vidno, da se dejansko in odločno ravna po neresničnem geslu, da je pri nas na Kranjskem vera v nevarnosti. V tem smislu je začelo svoje agitacije pri državnih in potem spet pri Ljubljanskih mestnih volitvah, in to s tolikim ognjem, da je hotelo izkušene, zaslužne, v vsakem oziru poštene narodnjake izpodriniti z novimi možmi, ki za vero niso boljši, za druge reči pa mnogi očitno slabejši. Koliko razburjenosti, koliko pravične jeze je provzročilo to ravnanje, ni treba tukaj razkladati. Vsem nam je še v živem spominu. Ob enem se je pa društvo pri tem pokazalo v tako nevljivi svetlobi, da ni misliti, da bi se pod njegovo sedanje zastavo kdaj spet začelo skupno narodno delo. Nasprotno. Tega društva ravnanje je šele dosedanjo narodno stranko popolnoma in dejansko razklalo v dva politična tabora, ki si napovedujeta za prihodnost vojsko brez vsega prizanašanja. Narodna disciplina pa pojdi z Bogom! O nasledkih takega položaja drugi pot.

Politični pregled.

Domače dežele.

Grofu Taaffeju se obrnilo zdravje odločno na bolje ter bode v kratkem času popolnoma okreval.

Državni zbor je definitivno sklican na 8. dan oktobra t. l. in je uže objavljen dnevni red prve seje. Najvažnejša naloga v prihodnjem državnozbornem zborovanju bo rešitev državnega proračuna, ki se bo takoj predložil v posvetovanje državnemu zboru in ne bode dotični odsek s svojim posvetovanjem o njem več zgubil toliko časa.

Uže v prihodnjem državnozbornem zasedanju bode baje odločeno, na kako pot se misli kreniti glede notranje politike. Velik in važen pomen ima baje v tem pogledu cesarjevo potovanje na Češko.

Časopisi poročajo, da je izrazil cesar nasproti Praškemu županu dr. Šolcu svojo nezadovoljnost glede demonstracij, katere so se godile pri vzprejemu tujih gostov. Cesar je baje rekel, da so bile demonstracije nepatrijotične, da so ga nemilo dirnole ter da se nadeje, da se ne bodo več ponavljale. Sicer je pa navdušenje, s katerim ga pozdravljajo povsod, koder hodi in kamor se prikaže — nadejemo se — preljubljenega vladarja popolnoma uverilo, da mu je češki narod popolnoma hudan in da je njegova zvestoba neomahljiva, ter da je nemškožidovsko časopisje globoko žalilo narod češki s svojimi raznimi sumničenji.

Vsi, tudi nam Slovanom neprijazni listi pravijo, da je posneti iz vseh ogovorov cesarjevih, posebno pa iz onih do razstavnega odbora in do avtonomnih zastopitev, da želi miru med narodnistima na Češkem, ker je odvisno od njega blagostanje češkega kraljestva in tudi

cele države. O tem ne dvomi pač nobeden, in ni to tudi nič novega. Mi Slovenci bi tak mir, ki bi zadovoljil obe narodnosti na Češkem, pozdravili z največim veseljem, kajti predobro čutimo in vemo, kako važnega pomena bi bil tak na pravičoi podlogi skleneni mir na Češkem tudi za nas. Zato pa iskreno želimo, da bi cesarjeva navzočnost, njega enakomerna ljubezen do vseh narodov našega cesarstva prešinila srca vseh, kateri imajo v tem pogledu odločilno besedo, ker na ta način le bi bila storjena največa usluga naši ljubljeni Avstriji.

Ogrski list „Pester Lloyd“, ki je navadno dobro poučen, pisal je pred nekoliko dnevi, da so pri zadnjih splošnih ministerskih konferencah na Dunaji sklenili, pomnožiti število stalnih vojakov. Kakor poroča ta list, je Avstrija edina država, katera ni v zadnjih dvajsetih letih pomnižila števila stalnih vojakov po razmerji pomnožitve svojega prebivalstva.

Spet nova stranka. Te dni je bil v Pragi shod češko-moravsko-šleskih kmetov, na katerem so med drugim sklenili delati na to, da bodo združene Češka, Moravska in Šleska v eno celoto ter da se krona naš cesar na podlogi češkega prava za kralja češkega. Ta stranka se bode baje imenovala „Hospodarska stranka“.

Vnanje države.

Nemška. — Državni kancler Caprivi je izjavil v govoru v Osnabrücku, da nobena vlada ne želi rušiti miru in provzročiti evropske vojne. Najnovejša približanja držav ne dajo povoda kaki bojazni, temveč so le še bolj utrdila uže poprej obstoječe evropsko ravnotežje. Nemški listi pa niso popolnoma tega mnenja.

Italija. — Ministerski predsednik Rudini je prišel dne 29. septembra v Monzo ter je bil prisoten pri vzprejemu rumunskega kralja, katerega je vzprejel italijanski kralj. Sv. oče papež je bral ta dan v cerkvi sv. Petra v Rimu sv. mašo za vse zunanje in italijanske romarje. Bilo je zbranih v baziliki nad 60.000 oseb.

Francoski list „Temps“, pišoč o potovanju našega cesarja po Češkem, pravi, da je to potovanje združilo obe narodnosti v enakih čutih lojalnosti ter pokazalo, kako mogočno vpliva vladarjva oseba na vzajemnost različnih avstrijskih narodnosti.

Turška. — Še pred malo dnevi je bilo vse evropsko časopisje polno vznemirjajočih poročil, člankov, brzojavk in izmišljenih pogovorov z raznimi diplomati, kot bi bila vojska uže pred durmi. Med drugimi rečmi, ki bi značile nekak casus belli, govorilo se je tudi o nekem dogovoru med Rusijo in Turčijo glede Dardanelške morske ožine, vsled katerega bi bila Turčija Rusiji dovolila prehod vojnih in drugih ladij. Posebno je bilo angleško časopisje vznemirjeno ter je poudarjalo, da treba, da vse ostale vlasti postopajo proti takemu dogovoru, kateri ruši obstoječo mejnarodno pogodbo v tem pogledu. Šele minoli teden se je pa zvedelo vsled okrožnice turške vlade do svojih zastopnikov pri tujih vlastih,